

Uitgangspunten paper: Verzekeraars en investeringen in de Europese defensie-industrie

Kerninformatie

- Verzekeraars onderkennen het belang van een sterke en veilige Europese Unie die in staat is haar burgers en waarden te beschermen tegen interne en externe bedreigingen.
- Verzekeraars erkennen dat de defensie-industrie een cruciale rol speelt bij het waarborgen van veiligheid in Europa, maar ook een verhoogd risico op mensenrechtenschendingen met zich meebrengt. Dit is een gecompliceerd dilemma dat door verschillende stakeholders in de loop der tijd anders kan worden gewogen.
- Verzekeraars constateren dat het uitvoeren van due diligence op bedrijven in de internationale defensie-industrie ingewikkeld is door de complexiteit van deze industrie en het gebrek aan transparantie in de defensiesector en haar waardeketen. Daarnaast is er een gebrek aan capaciteit, kennis en data in de verzekeringssector. Dit due diligence-proces richt zich voornamelijk op de naleving van internationale wet- en regelgeving, internationale normen en verdragen op het gebied van mensenrechten en milieu, en exportbeperkingen.
- Voor investeringsmogelijkheden gelden voorwaarden met betrekking tot het risicoprofiel van de belegging, maar ook vereisten op het gebied van rendement, duurzaamheid en kosten. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, dan zijn investeringsmogelijkheden die de Nederlandse overheid zou kunnen bieden, zoals een (defensie)obligatie of een defensie-investeringsfonds, voor verzekeraars potentieel interessant indien deze aansluiten bij het beleggingsbeleid dat een individuele verzekeraar hanteert.

Inleiding

In de huidige wereld, waar geopolitieke spanningen toenemen en de wereldwijde stabiliteit en veiligheid onder druk staan, groeit de politieke druk en maatschappelijke behoefte aan een sterke en robuuste Europese defensie-industrie. De verzekeringssector is op de hoogte van de inspanningen van de Nederlandse regering en de Europese Commissie om de defensie-industrie te versterken en te innoveren door middel van additionele investeringen. De sector voelt ook een morele verantwoordelijkheid en ziet mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan het versterken van de veiligheid van Europa. Daartoe dienen echter eerst enkele obstakels worden weggenomen.

Na oproepen vanuit de politiek en de overheid gericht aan onder meer de verzekeringssector om te investeren in de defensie-industrie, heeft de sector, onder leiding van het Verbond van Verzekeraars, met verschillende stakeholders¹ rondetafelgesprekken georganiseerd. Deze gesprekken waren bedoeld om de (on)mogelijkheden voor financiering en beleggingsoplossingen in de defensie-industrie in kaart te brengen door informatie uit te wisselen en wederzijds begrip te bevorderen. Dit paper vat de uitkomsten van deze gesprekken samen.

¹ Met ministeries—Buitenlandse Zaken, Defensie, Economische Zaken en Klimaat, en Financiën, de Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV), Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), Pax for Peace, het Rode Kruis en diverse academici op gebied van wapenhandel en internationale veiligheid.

Uitgangspunten verzekeraars op basis van de gevoerde gesprekken

- **Eigen keuze:** Verzekeraars bepalen individueel hoe zij omgaan met investeringen in de defensie-industrie. De keuze om hierin wel, niet, of gedeeltelijk te investeren, is gebaseerd op het eigen beleggingsbeleid. Sommige verzekeraars kiezen er om principiële redenen voor om niet in de defensie-industrie te investeren, terwijl andere verzekeraars ervoor kiezen dit wel te doen. Dit baseren zij op factoren zoals duurzaamheidsbeleid, klantwensen, reputatierisico's, due-diligencecapaciteit, kosten en rendement.
- **Wetgevend kader:** Verzekeraars zijn gebonden aan internationale wet- en regelgeving, waaronder sanctiewetgeving, anti-witwaswetgeving en wetgeving ter bestrijding van terrorismefinanciering. Daarnaast hebben verzekeraars zich gecommitteerd aan internationale richtlijnen en verdragen op het gebied van mensenrechten en milieu².
- **Geen controversiële wapens:** Verzekeraars investeren niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, handel of gebruik van verboden of controversiële wapens, zoals clustermunitie, chemische wapens, en in sommige gevallen kernwapens. Bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, handelen relatief vaak ook met landen waar mensenrechtenschendingen plaatsvinden. Ook zijn deze bedrijven veelal actief in de fabricage van conventionele of niet-controversiële wapens.
- **Internationale wapenhandel met hoog-risico landen:** Verzekeraars investeren niet in bedrijven die actief zijn in landen waarvoor internationale sancties of embargo's gelden, of waar sprake is van mensenrechtenschendingen door overheden³.
Verzekeraars merken op dat Nederlandse defensiebedrijven afhankelijk zijn van een internationale markt, omdat de Nederlandse markt alleen niet groot genoeg is om in te opereren. Dit betekent dat investeringen in Nederlandse bedrijven niet alleen bijdragen aan een sterkere Nederlandse en Europese defensie, maar ook dat Nederlandse producten buiten de EU verkocht kunnen worden. Met als mogelijk gevolg dat de daaruit voortvloeiende wapenhandel en eventuele schendingen van mensenrechten beperkt controleerbaar zijn voor verzekeraars.
- **Financieringsbehoefte:** Verzekeraars constateren ook dat het beleggen in de defensie-industrie via gangbare beleggingscategorieën, zoals aandelen en obligaties van grote, beursgenoteerde bedrijven, weinig effectief is, omdat dit vooral neerkomt op het verhandelen van effecten zonder dat dit leidt tot extra financiering voor defensiebedrijven. Bovendien hebben de grote defensiebedrijven geen moeite met het verkrijgen van financiering via de publieke markt en staan veel grote defensiebedrijven op de uitsluitingslijsten van verzekeraars. De daadwerkelijke financieringsbehoefte lijkt voornamelijk bij niet-beurgenoteerde bedrijven te liggen, die door de gangbare beleggingscategorieën niet direct bereikt wordt. Ook zijn over niet-beurgenoteerde bedrijven in veel gevallen onvoldoende gegevens beschikbaar om een volwaardige due diligence, inclusief ketenbeoordeling, uit te kunnen voeren.

Mogelijkheden samen met de Nederlandse overheid

- **Due diligence ondersteunen:** Het uitvoeren van due diligence door verzekeraars bij defensiebedrijven is ingewikkeld door de complexiteit van de defensiesector en een gebrek aan capaciteit, kennis en data bij de verzekeringssector over de defensie-industrie. Aangezien alleen de Nederlandse overheid beschikt over zowel publieke als vertrouwelijke informatie over landen, organisaties en bedrijven, constateren verzekeraars dat de overheid het beste in staat is om due diligence uit te voeren.

² Zoals de UN Guiding Principles for Business and Human Rights en OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen.

³ Zie voor meer informatie het IMVO-beleggingsraamwerk voor het thema Controversiële wapens en wapenhandel met hoog-risico landen. <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringssector/wapens-wapenhandels.pdf>

- **Investeringsmogelijkheden creëren:** Naast het ondersteunen van due diligence, kan de overheid ook een faciliterende rol vervullen door nieuwe investeringsmogelijkheden te creëren, zoals (defensie)obligaties of een defensie-investeringsfonds. Verzekeraars kunnen hierin onder voorwaarde participeren. Dit zou bedrijven die niet actief zijn op de publieke kapitaalmarkt, maar wel kunnen bijdragen aan de versterking van de defensie-industrie, de kans geven om extra financiering aan te trekken. Duidelijke afspraken met verzekeraars over deze nieuwe investeringsmogelijkheden zijn essentieel, bijvoorbeeld over het type wapens en de exportregelgeving. Dit vormt een noodzakelijke randvoorwaarde voor het investeringsvehikel, waarbij verzekeraars altijd zelfstandig hun investeringsbeslissingen blijven nemen.

Oproep tot samenwerking en vervolgstappen

De verzekeringssector wil een bijdrage leveren aan het maatschappelijke en politieke debat over de rol en verantwoordelijkheid van zowel verzekeraars als de overheid in de overweging om te investeren in de defensie-industrie. Dit gebeurt via een open en constructieve dialoog met de defensie-industrie, het maatschappelijk middenveld en de overheid. De betrokken partijen kijken daarbij samen naar mogelijke oplossingen, zoals (defensie)obligaties, een defensie-investeringsfonds, en manieren om de benodigde due diligence op niveau te hebben en te houden.

Graag wil de verzekeringssector via het Verbond van Verzekeraars op korte termijn de oplossingsrichtingen als (defensie)obligaties of een defensie-investeringsfonds verder verkennen. Verzekeraars verwachten hieraan bij te kunnen dragen via hun expertise en ervaringen met maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.